

Z A K O N

O MLADIMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet i cilj zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se mere i aktivnosti koje preduzimaju Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, a koje imaju za cilj unapređivanje društvenog položaja mladih i stvaranje uslova za ostvarivanje potreba i interesa mladih u svim oblastima koje su od interesa za mlade.

Cilj zakona je stvaranje uslova za podršku mladima u organizovanju, društvenom delovanju, razvoju i ostvarivanju potencijala na ličnu i društvenu dobrobit.

Omladinska politika i omladinski sektor

Član 2.

Omladinska politika obuhvata i podrazumeva sve mere i aktivnosti državnih organa, ustanova, udruženja i drugih subjekata koje su usmerene na poboljšanje i unapređivanje položaja mladih.

Omladinski sektor obuhvata sve oblasti u kojima se obavljaju omladinske aktivnosti, a koje su definisane opštim ciljevima Nacionalne strategije za mlade (u daljem tekstu: Strategija).

Omladinsku politiku u oblastima omladinskog sektora sprovodi ministarstvo nadležno za poslove omladine (u daljem tekstu: Ministarstvo) sprovođenjem Strategije i drugih programskih dokumenata iz oblasti omladinske politike i koordiniranjem aktivnosti na njihovom sprovođenju, uz učešće organa nadležnih za posebne oblasti u omladinskom sektoru i svih drugih subjekata omladinske politike, u skladu sa ovim zakonom.

Značenje pojedinih izraza u ovom zakonu

Član 3.

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

- 1) omladina ili mladi su lica od navršenih 15 godina do navršenih 30 godina života;
- 2) subjekti omladinske politike su: Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave kao nosioci omladinske politike, ustanove, udruženja koja sprovode omladinske aktivnosti i drugi subjekti koji učestvuju u sprovođenju omladinske politike;
- 3) omladinske aktivnosti predstavljaju različite aktivnosti u oblastima omladinskog sektora koje sprovode mladi ili subjekti omladinske politike i koje su usmerene ka unapređivanju položaja mladih i njihovom osnaživanju za aktivno učešće u društvu na ličnu i društvenu dobrobit;
- 4) omladinski rad predstavlja onaj deo omladinskih aktivnosti koje se organizuju sa mladima i za mlade, zasnivaju na neformalnom obrazovanju, odvijaju u okviru slobodnog vremena mladih i preduzimaju radi unapređivanja uslova za lični i

društveni razvoj mladih u skladu s njihovim potrebama i mogućnostima i uz njihovo dobrovoljno učešće;

5) neformalno obrazovanje mladih jeste skup organizovanih i mladima prilagođenih obrazovnih aktivnosti koje nisu predviđene sistemom formalnog obrazovanja, zasnovanih na potrebama i interesovanjima mladih, principima dobrovoljnog i aktivnog učešća mladih u procesu učenja i promociji demokratskih vrednosti, kroz koje mladi stiču kompetencije neophodne za razvoj ličnih potencijala, aktivno učešće u društvu i bolju zapošljivost.

Svi izrazi koji se koriste u ovom zakonu koriste se rodno neutralno.

Načelo podrške mladima

Član 4.

Svi, a posebno subjekti omladinske politike, u okviru svojih poslova i delokruga podržavaju društveno osnaživanje mladih na način utvrđen zakonom, Strategijom i drugim instrumentima omladinske politike.

Načelo jednakosti i zabrane diskriminacije

Član 5.

Svi mladi su jednaki.

Zabranjeno je svako pravljenje razlike ili nejednako postupanje prema mladima, posredno ili neposredno, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, verskog ubeđenja, jezika, društvenog porekla, imovnog stanja, članstva u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama, psihičkog ili fizičkog invaliditeta, zdravstvenog stanja, fizičkog izgleda, seksualne orijentacije, rodnog identiteta i drugog stvarnog, odnosno pretpostavljenog ličnog svojstva.

Načelo jednakih šansi

Član 6.

Mladi imaju pravo na jednake šanse i učešće u svim oblastima društvenog života u skladu sa sopstvenim izborom i sposobnostima.

Načelo jačanja svesti o značaju mladih i njihovoj društvenoj ulozi

Član 7.

Svi, a posebno subjekti omladinske politike, podstiču i podržavaju jačanje svesti o značaju mladih i društvene uloge mladih kroz realizaciju omladinske politike, društveno osnaživanje u cilju ostvarivanja dobrobiti mladih, promociju i zaštitu njihovih interesa, potreba i mogućnosti za aktivno učešće u društvu.

Načelo aktivnog učešća mladih

Član 8.

Svi, a posebno subjekti omladinske politike, obezbeđuju podsticajno okruženje i daju aktivnu podršku u realizaciji omladinskih aktivnosti mladih, preduzimanju inicijative i njihovom smislenom uključivanju u procese donošenja i sprovođenja odluka koje doprinose ličnom i društvenom razvoju, a na osnovu pune obaveštenosti mladih.

Načelo odgovornosti i solidarnosti mladih

Član 9.

Mladi treba da aktivno doprinose izgradnji i negovanju društvenih vrednosti i razvoju svoje zajednice, naročito putem različitih oblika volonterskih aktivnosti i da izražavaju međugeneracijsku solidarnost i aktivno rade na stvaranju uslova za jednako i puno učešće u svim aspektima društvenog života mladih osoba sa invaliditetom, pripadnika nacionalnih manjina i svih drugih lica i društvenih grupa koje mogu biti u riziku od diskriminacije, odnosno diskriminatornog postupanja.

II. NACIONALNA STRATEGIJA ZA MLADE

Član 10.

Strategija je dokument koji, na predlog Ministarstva, donosi Vlada, kojim se uređuje naročito: aktivno učešće mladih u društvenom životu, obezbeđivanje ostvarivanja prava mladih na jednake šanse, informisanje mladih, podsticanje i vrednovanje tolerancije, demokratije, izuzetnih postignuća mladih, podsticanje i razvijanje formalnog i neformalnog obrazovanja, podsticanje i stimulisanje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih i omladinskog preduzetništva, unapređivanje bezbednosti mladih, održivog razvoja i zdrave životne sredine, očuvanje i unapređivanje zdravlja mladih i druge aktivnosti i oblasti od značaja za mlade.

Član 11.

Strategija se donosi za period od deset godina.

U pripremi i realizaciji Strategije učestvuju mladi, Ministarstvo, ministarstva nadležna za posebne oblasti u omladinskom sektoru i svi drugi subjekti omladinske politike.

Ministarstvo usmerava i prati sprovođenje Strategije na lokalnom nivou.

Subjekti omladinske politike deluju u skladu s principima Strategije.

Sredstva za realizaciju Strategije

Član 12.

Sredstva za realizaciju Strategije obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, kao i u budžetu autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave i iz drugih izvora, u skladu sa zakonom.

U skladu sa Strategijom, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave utvrđuju akcione planove za sprovođenje Strategije na svojoj teritoriji i u svom budžetu obezbeđuju sredstva za realizaciju tih planova.

Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave dostavljaju na zahtev Ministarstva, a najmanje jednom godišnje, izveštaj o sprovođenju akcionog plana za sprovođenje Strategije na svojoj teritoriji.

III. UDRUŽENJA KOJA SPROVODE OMLADINSKE AKTIVNOSTI

Udruženje mladih i udruženje za mlade

Član 13.

Radi obavljanja omladinskih aktivnosti, unapređenja uslova za lični i društveni razvoj mladih prema njihovim potrebama i mogućnostima i uključivanja mladih u društveni život zajednice i njihovog informisanja mogu se osnivati udruženja mladih i udruženja za mlade, u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja.

Udruženja iz stava 1. ovog člana upisuju se u registar udruženja koji vodi nadležni organ, u skladu sa zakonom.

Udruženje mladih je udruženje koje je upisano u registar i deluje u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja, a čije članstvo čini najmanje dve trećine mladih i čiji su ciljevi ili oblast ostvarivanja ciljeva usmereni na mlade, u skladu sa ovim zakonom.

Udruženje za mlade je svako drugo udruženje koje je upisano u registar i deluje u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja, a čiji su ciljevi ili oblast ostvarivanja ciljeva, pored ostalog, usmereni i na mlade, u skladu sa ovim zakonom.

Mladi mogu da se udružuju i u neformalna udruženja čiji su ciljevi ili oblast ostvarivanja ciljeva usmereni na mlade, u skladu sa ovim zakonom, a koja deluju u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja.

Savezi udruženja mladih i udruženja za mlade

Član 14.

Sva registrovana udruženja mladih i udruženja za mlade mogu se, radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva i interesa, udruživati u saveze čiji su ciljevi i oblast ostvarivanja ciljeva usmereni na mlade (u daljem tekstu: savezi).

Na osnivanje, upis u registar i delovanje saveza primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja.

Status krovnog saveza (u daljem tekstu: krovni savez) stiče onaj savez u koji se udruži najmanje 60 registrovanih udruženja iz člana 13. ovog zakona i saveza iz stava 1. ovog člana, koja imaju sedište na teritoriji najmanje dve trećine upravnih okruga u Republici Srbiji i najmanje dve godine sprovode omladinske aktivnosti u više jedinica lokalne samouprave i koji okuplja najmanje 2000 individualnih, jednom upisanih, članova od kojih je najmanje dve trećine mladih.

Na osnovu evidencije koju vodi, u skladu sa ovim zakonom, Ministarstvo izdaje savezu potvrdu o ispunjenosti uslova iz stava 3. ovog člana.

Krovni savez predstavlja i zastupa interese svojih članova, predlaže kandidate za Savet za mlade i učestvuje u procesu izrade i sprovođenja Strategije i drugih dokumenata iz oblasti omladinske politike.

Vođenje evidencija

Član 15.

Ministarstvo vodi jedinstvenu evidenciju udruženja i saveza iz čl. 13. i 14. ovog zakona, na osnovu podataka organa nadležnog za njihovu registraciju i podataka koje dostavljaju udruženja, radi organizovanog i sistematskog praćenja

stanja u oblastima omladinskog sektora i praćenja sprovođenja omladinske politike, kao i finansiranja programa i projekata od javnog interesa u oblastima omladinskog sektora, u skladu sa ovim zakonom.

Evidencija iz stava 1. ovog člana sadrži, naročito, sledeće podatke:

- naziv udruženja, sedište i adresu;
- datum osnivanja udruženja;
- oblast ostvarivanja ciljeva;
- ciljeve radi kojih se osniva udruženje;
- lično ime i jedinstveni matični broj građana, odnosno broj putne isprave i državu izdavanja putne isprave zastupnika udruženja;
- članstvo u savezima;
- ukupan broj članova udruženja;
- broj članova uzrasta od 15 do 30 godina.

Sadržinu i način vođenja jedinstvene evidencije iz stava 1. ovog člana bliže uređuje ministar nadležan za poslove omladine (u daljem tekstu: ministar).

IV. SAVET, KANCELARIJA I AGENCIJA ZA MLADE

Savet za mlade

Član 16.

Vlada, na predlog Ministarstva, u skladu s propisima koji uređuju rad Vlade, obrazuje Savet za mlade kao savetodavno telo koje podstiče i usklađuje aktivnosti u vezi sa razvojem, ostvarivanjem i sprovođenjem omladinske politike i predlaže mere za njeno unapređivanje.

Savet za mlade čine predstavnici organa državne uprave u čijem su delokrugu oblasti od interesa za mlade, pokrajinskog organa uprave nadležnog za pitanja mladih, udruženja i saveza iz čl. 13. i 14. ovog zakona, kancelarija za mlade, zajednički predstavnik nacionalnih saveta nacionalnih manjina i ugledni stručnjaci.

Najmanje jednu trećinu članova Saveta za mlade čine predstavnici mladih iz reda udruženja i saveza iz čl. 13. i 14. ovog zakona.

Pokrajinski savet za mlade i savet za mlade jedinice lokalne samouprave

Član 17.

Radi usklađivanja aktivnosti u vezi sa ostvarivanjem omladinske politike na teritoriji autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave može osnovati pokrajinski, gradski i opštinski savet za mlade.

Kancelarija za mlade

Član 18.

Radi obezbeđivanja uslova za aktivno uključivanje mladih u život i rad društvene zajednice, osnaživanja mladih, pružanja podrške organizovanju različitih društvenih aktivnosti mladih, učenju i kreativnom ispoljavanju potreba mladih,

jedinica lokalne samouprave može, u okviru svojih ovlašćenja, potreba i mogućnosti, osnovati kancelariju za mlade.

Kancelarija za mlade finansira se iz budžeta jedinice lokalne samouprave, kao i iz drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Aktivnosti iz stava 1. ovog člana realizuju se u skladu sa Strategijom i lokalnim akcionim planovima za mlade.

Agencija za mlade

Član 19.

Za realizaciju programa za mlade, a u skladu sa programima Evropske unije koji se odnose na mlade, može se obrazovati agencija, u skladu sa posebnim zakonom.

V. FINANSIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA OD JAVNOG INTERESA U OBLASTIMA OMLADINSKOG SEKTORA

Član 20.

U budžetu Republike Srbije obezbeđuju se sredstva za finansiranje programa i projekata od javnog interesa u oblastima omladinskog sektora kojima se:

- 1) obezbeđuju uslovi za razvoj i unapređivanje omladinskih aktivnosti kroz podsticanje mladih da aktivno učestvuju u društvenim tokovima;
- 2) podstiču udruženja mladih, udruženja za mlade i savezi da učestvuju u sprovođenju omladinskih aktivnosti i ostvarivanju ciljeva Strategije;
- 3) mladi informišu o pitanjima od značaja za mlade i izdaju publikacije od značaja za mlade;
- 4) podstiče karijerno vođenje i savetovanje mladih i organizuju obuke, seminari i manifestacije od značaja za zapošljavanje, samozapošljavanje i preduzetništvo mladih;
- 5) podstiče neformalno obrazovanje mladih u oblastima omladinskog sektora i razvija kvalitet neformalnog obrazovanja mladih;
- 6) vrši društveno osnaživanje mladih, naročito kroz podsticanje volonterizma i omladinskog rada i izgradnju kapaciteta udruženja mladih;
- 7) mladi podstiču za aktivno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena, negovanje zdravih i bezbednih stilova života, kao i za zadovoljavanje potreba mladih u oblasti kulture;
- 8) podstiče aktivnost mladih u oblastima omladinskog sektora na lokalnom nivou kroz podršku realizaciji lokalnih akcionih planova za mlade i programa i projekata lokalnih kancelarija za mlade;
- 9) sprovode istraživanja o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji;
- 10) realizuje i afirmiše međunarodna saradnja u oblastima omladinskog sektora;
- 11) pruža podrška mladim talentima kroz nagrađivanje, stipendiranje i usavršavanje učenika i studenata.

Za finansiranje podrške mladim talentima kroz nagrađivanje, stipendiranje i usavršavanje učenika i studenata, sredstva u budžetu Republike Srbije obezbeđuju

se u okviru budžetskog fonda koji je Vlada osnovala za te namene (u daljem tekstu: Fond za mlade talente), u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem.

Finansiranje i sufinansiranje programa i projekata od javnog interesa u oblastima omladinskog sektora

Član 21.

Finansiranje i sufinansiranje programa i projekata od javnog interesa u oblastima omladinskog sektora iz člana 20. stav 1. tač. 1)-10) ovog zakona ostvaruje se kroz finansiranje ili sufinansiranje programa i projekata koje realizuju nosioci programa i projekata, i to:

- 1) udruženja mladih, udruženja za mlade i savezi;
- 2) lokalne samouprave;
- 3) ustanove, naučnoistraživački instituti i druga pravna lica sa sedištem u Republici Srbiji.

Podrška mladim talentima iz člana 20. stav 1. tačka 11) ovog zakona ostvaruje se kroz finansiranje učenika i studenata u skladu sa uslovima iz ovog zakona.

Nosilac programa i projekata od javnog interesa u oblastima omladinskog sektora koji se finansiraju i sufinansiraju u skladu sa odredbama ovog zakona ne može za finansiranje istih aktivnosti da koristi istovremeno sredstva iz republičkog, pokrajinskog i lokalnog budžeta.

Uslovi za finansiranje, sufinansiranje i sprovođenje programa i projekata

Član 22.

Nosioci programa i projekata iz člana 21. stav 1. tač. 1) i 3) ovog zakona moraju da budu registrovani na teritoriji Republike Srbije u skladu sa zakonom.

Nosioci programa i projekata iz člana 21. stav 1. tačka 2) ovog zakona moraju da imaju osnovanu kancelariju za mlade.

Korisnici sredstava Fonda za mlade talente moraju da budu državljani Republike Srbije ili da imaju status izbeglice, da imaju prebivalište u Republici Srbiji, odnosno boravište - za lica koja imaju status izbeglice, kao i da ispunjavaju druge uslove predviđene aktom o osnivanju tog budžetskog fonda.

Finansiranje ili sufinansiranje programa i projekata iz člana 21. ovog zakona vrši se na osnovu javnog konkursa, u skladu sa sredstvima utvrđenim u budžetu Republike Srbije za finansiranje javnog interesa u oblastima omladinskog sektora.

Ministar, u skladu s propisima kojima se uređuje državna uprava, rešenjem obrazuje posebnu radnu grupu – Komisiju za stručni pregled podnetih predloga programa i projekata za finansiranje iz člana 20. stav 1. tač. 1)-10) ovog zakona.

Ministar, na predlog komisije iz stava 5. ovog člana, utvrđuje koji će se programi i projekti od javnog interesa u oblastima omladinskog sektora finansirati ili sufinansirati iz sredstava budžeta Republike Srbije.

Ministarstvo na zvaničnoj internet prezentaciji objavljuje spisak svih učesnika u postupku, odobrenih programa i projekata, sa iznosom odobrenih sredstava, kao i spisak odobrenih stipendija i nagrada iz člana 21. stav 2. ovog zakona.

Član 23.

Sa nosiocem programa ili projekta kome se dodele finansijska sredstva, Ministarstvo zaključuje ugovor o realizaciji programa ili projekta od značaja za mlade u oblastima omladinskog sektora iz člana 20. ovog zakona.

Ukoliko se nosilac programa ili projekta ne odazove pozivu za zaključenje ugovora u roku od 15 dana od dana prijema poziva, smatraće se da je odustao od predloga programa ili projekta.

Nosilac odobrenog programa ili projekta dužan je da na zahtev Ministarstva, a najmanje dva puta godišnje, dostavi izveštaj o realizaciji programa ili projekta i utrošku sredstava.

Ministar može obustaviti dalje finansiranje programa ili projekta nosiocu odobrenog programa ili projekta koji ne dostavi izveštaj u predviđenom roku.

Nosilac odobrenog programa ili projekta dužan je da, u slučaju nenamenske upotrebe sredstava, izvrši povraćaj ukupno dodeljenog novčanog iznosa davaocu sredstava.

Nosilac odobrenog programa ili projekta dužan je da čuva evidenciju, odnosno dokumentaciju koja se odnosi na realizovanje tog programa ili projekta, u skladu sa zakonom.

Član 24.

Ministar bliže uređuje način odobrenja programa i dodele sredstava, izgled i sadržinu obrasca za konkurisanje i dokumentaciju koja se uz predlog projekta ili programa podnosi, sadržinu i izgled izveštaja o realizaciji programa ili projekta i način praćenja realizacije odobrenih programa i projekata.

Ostvarivanje potreba i interesa mladih u oblastima omladinskog sektora u autonomnoj pokrajini

Član 25.

Finansiranje potreba i interesa mladih u autonomnoj pokrajini vrši se u skladu sa interesima i potrebama autonomne pokrajine i njenim ekonomskom mogućnostima, i to za:

- 1) obezbeđivanje uslova za učešće mladih u izradi i sprovođenju pokrajinskog akcionog plana za mlade;
- 2) podsticanje mladih da aktivno učestvuju u društvenim tokovima kroz afirmaciju i podršku omladinskih aktivnosti na teritoriji autonomne pokrajine;
- 3) podsticanje udruženja mladih, udruženja za mlade i saveza da učestvuju u sprovođenju omladinske politike, uključujući izgradnju kapaciteta udruženja mladih, na teritoriji autonomne pokrajine;
- 4) organizaciju obuka, seminara, konferencija i manifestacija iz oblasti omladinske politike koji su od posebnog interesa za autonomnu pokrajinu.

Za ostvarivanje potreba i interesa mladih iz stava 1. ovog člana sredstva se obezbeđuju u budžetu autonomne pokrajine.

Nadležni organ autonomne pokrajine bliže uređuje uslove i način dodele sredstava iz budžeta autonomne pokrajine, odnosno odobrenja projekata za ostvarivanje potreba i interesa mladih na teritoriji autonomne pokrajine i način javnog objavljivanja podataka o predloženim programima i projektima za finansiranje, odobrenim programima i projektima i realizaciji odobrenih programa i projekata.

Ostvarivanje potreba i interesa mladih u oblastima omladinskog sektora u jedinici lokalne samouprave

Član 26.

Finansiranje potreba i interesa mladih u jedinici lokalne samouprave vrši se u skladu sa interesima i potrebama jedinice lokalne samouprave i njenim ekonomskim mogućnostima, i to za:

- 1) podsticanje mladih da aktivno učestvuju u društvenim tokovima kroz afirmaciju i podršku omladinskim aktivnostima, omladinskom radu i neformalnom obrazovanju na teritoriji jedinice lokalne samouprave;
- 2) podsticanje udruženja mladih, udruženja za mlade i saveza da učestvuju u sprovođenju omladinske politike, uključujući izgradnju kapaciteta udruženja mladih, na teritoriji lokalne samouprave;
- 3) osnivanje i rad kancelarije za mlade, klubova za mlade, omladinskih centara i dr.;
- 4) aktivnosti ustanova preko kojih se ostvaruje javni interes u oblastima omladinskog sektora, a koje su osnovane od strane lokalne samouprave;
- 5) obezbeđivanje uslova za učešće mladih u izradi i sprovođenju lokalnog akcionog plana za mlade;
- 6) stvaranje uslova za aktivno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, bavljenje sportom, negovanje zdravih i bezbednih stilova života, sprovođenje volonterskih aktivnosti, organizaciju obuka, seminara i manifestacija od značaja za zapošljavanje i usavršavanje mladih, kao i za potrebe mladih u oblasti kulture;
- 7) podršku aktivnostima i projektima kojima se podstiče održivi razvoj i zaštita životnog okruženja.

Za ostvarivanje potreba i interesa mladih iz stava 1. ovog člana sredstva se obezbeđuju u budžetu jedinice lokalne samouprave.

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave bliže uređuje uslove i način dodele sredstava iz budžeta jedinice lokalne samouprave, odnosno odobrenja projekata za zadovoljavanje potreba mladih na teritoriji jedinice lokalne samouprave i način javnog objavljivanja podataka o predloženim programima i projektima za finansiranje, odobrenim programima i projektima i realizaciji odobrenih programa i projekata.

VI. NADZOR

Član 27.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo.

VII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 28.

Propisi za sprovođenje ovog zakona iz člana 15. stav 3. i člana 24. ovog zakona doneće se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 29.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje istekom roka od šest meseci od dana stupanja na snagu.

